



**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI**  
**OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI**



Ro'yxatga olindi: № FD-19-01  
2024 yil " 29 " 08

**INNOVATSION INFRATUZILMA**

**O'QUV DASTURI**

**Bilim sohasi:** 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq  
**Ta'lim sohasi:** 410 000 – Biznes va boshqaruv  
**Ta'lim yo'nalishi:** 60411700 – Logistika (yo'nalishlar bo'yicha)

**SAMARQAND – 2024**



Fan/modul kodi INNINF6		O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 3	Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Innovatsion infratuzilma	72	108	180
2	<p><b>I. Fanning mazmuni</b></p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga innovatsion infratuzilmani shakllantirish va rivojlantirish zarurati, innovatsion faoliyatning jamiyat va iqtisodiyot uchun ahamiyati, innovatsion jarayonni tashkil etish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlar berishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – uni o'rganuvchilarga innovatsiya tushunchasi, uning paydo bo'lishi, innovatsiyalarning turlari, ilmiy-texnik taraqqiyot va uning rivojlanish bosqichlari, innovatsion faoliyatning iqtisodiyot uchun zarurati, ilmiy kashfiyotlar, ixtirolar va patentlar, innovatsion infratuzilma va uning unsurlari, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarini tashkil etish, innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'llari, innovatsion faoliyat bilan bog'liq bo'lgan risklar hamda ularni boshqarish, O'zbekistonning innovatsion rivojlanish strategiyasi, innovatsion faollikni oshirishda davlatning o'rni borasidagi nazariy va amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.</p> <p>Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, moliyaviy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.</p>			
3	<p><b>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</b></p> <p><b>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</b></p> <p><b>1-mavzu: Innovatsiya tushunchasi, uning paydo bo'lishi.</b> <b>Innovatsiyalarning tasniflanishi</b></p> <p>Innovatsiya tushunchasi va uning tavsifi. Innovatsiya atamasining fanga kirib kelish tarixi. Innovatsiyaning boshqa yangiliklardan farqi. Innovatsiya nazariyasi evolyutsiyasi. Innovatsion jarayon tushunchasi. Innovatsiyalarning tasniflanishi. Innovatsiyalarning turlari. Mahsulotga doir innovatsiyalar. Jarayon (texnologiya) ga doir innovatsiyalar. Marketingga doir innovatsiyalar. Tashkiliy innovatsiyalar.</p> <p><b>2-mavzu: Ilmiy-texnik taraqqiyot va uning rivojlanish bosqichlari</b></p> <p>Ilmiy-texnik taraqqiyot va uning mohiyati. Zamonaviy dunyoda ilmiy-</p>			

texnik taraqqiyotning ahamiyati. Ilmiy-texnik taraqqiyotining jamiyat va iqtisodiyot rivojiga ta'siri. Ilmiy-texnik taraqqiyot bosqichlari. Ilmiy-texnik taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari. Ilmiy-texnik taraqqiyotning boshqa taraqqiyot (ijtimoiy, iqtisodiy va sh.k.) lardan farqi. Fan va texnikadagi joriy o'zgarishlar. Axborot inqilobi. Biotexnologiyalar, nanotexnologiyalar va sun'iy intellektning rivojlanishi.

### **3-mavzu: Innovatsion faoliyatning iqtisodiyot uchun ahamiyati va zarurati**

Innovatsion faoliyat tushunchasi. Innovatsion faoliyat sub'ektlari. Innovatsion faoliyat sub'ektlarining huquqlari va majburiyatlari. Innovatsiyalarning zamonaviy iqtisodiyot uchun zarurati. Innovatsiya – barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minoti sifatidi. Global raqobatda innovatsiyalarning roli. Innovatsion faoliyat samarasi.

### **4-mavzu: Ilmiy kashfiyotlar, ixtirolar va patentlar**

Ixtiro, kashfiyot, yangilik, nou-xau kabi tushunchalar tavsifi. Ilmiy kashfiyotlar va ularning tasnifi. Muhim ilmiy kashfiyotlar. Ilmiy kashfiyot va ixtiro o'rtasidagi tafovutlar. Ilmiy kashfiyotlarning ixtirolarga ta'siri. Insoniyat tarixidagi ahamiyatli ixtirolar. Ixtironi yaratish jarayoni. Patent turlari. Patent olish uchun talablar. Patent olish jarayoni. Patentning amal qilish muddati. Patentlarning iqtisodiyot va tadbirkorlik uchun ahamiyati.

### **5-mavzu: Innovatsion infratuzilma va uning elementlari**

Innovatsion infratuzilma va uning mohiyati. Innovatsion faoliyatni rivojlantirishda innovatsion infratuzilmaning ahamiyati. Innovatsion infratuzilma unsurlari. Innovatsion infratuzilmani shakllantirish va rivojlantirishda muammolar. Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish istiqbollari.

### **6-mavzu: Ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarini tashkil etish**

Ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari (ITTKI) tushunchasi. ITTKI ning maqsadi va vazifalari. Innovatsion jarayonda ITTKI ning o'rni. ITTKI ning tasnifi. ITTKI ni tashkil etish bosqichlari. ITTKI ni tashkil etishda usul va yondoshuvlar. ITTKI ni tashkil etish uchun zaruriy resurslar.

### **7-mavzu: Innovatsion texnoparklar, innovatsion markazlar, innovatsion klasterlar**



Innovatsion texnologik parklar va ularning vazifalari. Startaplarni qo'llab-quvvatlashda texnoparklarning roli. Innovatsion markazlar va ularning faoliyati. Biznes-inkubatorlar. Akseleratorlar. Innovatsion markazlarning OTMLar va ilmiy muassasalar bilan hamkorligi. Innovatsion klasterlar va ularning turlari. Innovatsion klasterlarning hududiy va milliy iqtisodiyotning rivojlanishidagi ahamiyati.

#### **8-mavzu: Innovatsion texnologiyalar transferi**

Texnologiyalar transferi tushunchasi. Innovatsion jarayonda texnologiyalar transferining egallagan o'rni. Texnologiyalar transferi evolyutsiyasi. Texnologiyalar transferi modellari va mexanizmlari. Texnologiyalar transferi jarayoni bosqichlari. Texnologiyalar transferining ustuvor yo'nalishlari va usullari. Transfer jarayonida turli sub'ektlarning ishtiroki. Texnologiyalar transferini amalga oshirish cheklovlari.

#### **9-mavzu: Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari**

Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish ahamiyati. Innovatsiyalar uchun moliyaviy resurslarning yetarliligi zarurati. Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari tasnifi. Ichki va tashqi manbalar. Tadbirkorlarning o'z mablag'lari va qarz mablag'lari hisobidan innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'llari. Bank kreditlari va qarzar. Innovatsion loyihalarni davlat tomonidan moliyalashtirilishi.

#### **10-mavzu: Venchur fondlar**

Venchur kapitali tushunchasi. Venchur fondlarining boshqa moliyalashtirish manbalaridan farqli jihatlari. Venchur fondlarini paydo bo'lish va rivojlanish tarixi. Venchur fondlarini faoliyat mexanizmlari. Venchur fondlarini turlari. Innovatsion ekotizimda venchur fondlarining roli.

#### **11-mavzu: Innovatsiyalarning ijtimoiy-demografik va axborot infratuzilmasi**

Ijtimoiy-demografik infratuzilma unsurlari. Ilm-fan va ta'lim. Innovatsion jarayonlarda ijtimoiy-demografik infratuzilma roli. Ijtimoiy-demografik muhitdagi o'zgarishlar va ularning innovatsiyalarga ta'siri. Axborot infratuzilmasi unsurlari. Texnologik baza. Axborot tizimlari. Innovatsion portallar va ma'lumotlar banki. Axborot markazlari va konsalting kompaniyalari. OAV va ijtimoiy tarmoqlar. Raqamlashtirish va axborot texnologiyalarining innovatsion jarayonlardagi ahamiyati.

**12-mavzu: Innovatsion infratuzilmani shakllantirishning xorij tajribasi**

Innovatsion infratuzilmani shakllantirishda xususiy sektorning ahamiyati. Innovatsion infratuzilmani shakllantirishda yetakchi innovatsion mamlakatlar tajribasi. AQSH ning startaplarni va innovatsion korxonalarni qo'llab-quvvatlash dasturlari. Yevropa ittifoqiga a'zo mamlakatlarda muvaffaqiyat qozongan innovatsion klasterlar va platformalar. Milliy texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan Yaponiyaning innovatsion siyosatlar va strategiyalari. Texnopolislar.

**13-mavzu: O'zbekistonda innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solinishi**

O'zbekiston Respublikasida innovatsion faoliyatni tartibga solishning huquqiy asoslari. Innovatsion faoliyat sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. Innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solinishi. Innovatsion faoliyatning asosiy tamoyillari. Soliq imtiyozlari. Innovatsion rivojlanishni va novatorlik g'oyalarini qo'llab-quvvatlash jamg'armasi. Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash jamg'armalari. Xalqaro hamkorlik. Ta'limni innovatsion rivojlantirish tizimi.

**14-mavzu: O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi**

2019-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasi. 2022-2026 yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi. Global innovatsion indeks reytingi. Innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish. "Tarmoq-hudud-ilmiy/oliy ta'lim tashkilot" zanjiri. Innovatsion ekotizim. "Tubdan yangilovchi" innovatsiyalar. Mamlakat innovatsion rivojlanishining mavjud muammolari. Innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirishning ustuvor sektorlari. Innovatsion hududlar.

**15-mavzu: Innovatsion faoliyat bilan bog'liq risklar va ularni boshqarish**

Innovatsion faoliyatning amalga oshmaslik xavflari. Innovatsion faoliyatdagi risk turlari. Texnologik risklar. Bozor risklari. Tijoratlashtirish risklari. Moliyaviy risklar. Operatsion risklar. Huquqiy risklar. Innovatsion faoliyat bilan bog'liq risklarni baholash. Innovatsion faoliyatdagi risklarni boshqarish usullari. Riskni identifikatsiya qilish. Monitoring va nazorat. Spin-off modeli.



### **III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar**

*Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:*

1. Innovatsiya tushunchasi, uning paydo bo'lishi. Innovatsiyalarning tasniflanishi.
2. Ilmiy-texnik taraqqiyot va uning rivojlanish bosqichlari
3. Innovatsion faoliyatning iqtisodiyot uchun ahamiyati va zarurati
4. Ilmiy kashfiyotlar, ixtirolar va patentlar
5. Innovatsion infratuzilma va uning elementlari
6. Ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarini tashkil etish
7. Innovatsion texnoparklar, innovatsion markazlar, innovatsion klasterlar
8. Innovatsion texnologiyalar transferi
9. Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari
10. Venchur fondlar
11. Innovatsiyalarning ijtimoiy-demografik va axborot infratuzilmasi
12. Innovatsion infratuzilmani shakllantirishning xorij tajribasi
13. O'zbekistonda innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solinishi
14. O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi
15. Innovatsion faoliyat bilan bog'liq risklar va ularni boshqarish.

### **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar**

*Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:*

1. Innovatsiya tushunchasi va uning tavsifi.
2. Innovatsiya nazariyasi evolyutsiyasi.
3. Innovatsion jarayon tushunchasi.
4. Innovatsiyalarning tasniflanishi.
5. Innovatsiyalarning turlari.
6. Ilmiy-texnik taraqqiyot va uning mohiyati.
7. Zamonaviy dunyoda ilmiy-texnik taraqqiyotning ahamiyati.
8. Ilmiy-texnik taraqqiyotining jamiyat va iqtisodiyot rivojiga ta'siri.
9. Ilmiy-texnik taraqqiyot bosqichlari.
10. Ilmiy-texnik taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari.
11. Fan va texnikadagi joriy o'zgarishlar.
12. Axborot inqilobi.
13. Biotexnologiyalar, nanotexnologiyalar va sun'iy intellektni rivojlanishi.
14. Innovatsion faoliyat tushunchasi.
15. Innovatsiyalarning zamonaviy iqtisodiyot uchun zarurati.
16. Innovatsion faoliyat samarasi.
17. Ixtiro, kashfiyot, yangilik, nou-xau kabi tushunchalar tavsifi.
18. Muhim ilmiy kashfiyotlar.
19. Insoniyat tarixidagi ahamiyatli ixtirolar.
20. Patent olish jarayoni.
21. Innovatsion infratuzilma va uning mohiyati.

	<p>22. Innovatsion faoliyatni rivojlantirishda innovatsion infratuzilmaning ahamiyati.</p> <p>23. Innovatsion infratuzilma unsurlari.</p> <p>24. Innovatsion infratuzilmani shakllantirish va rivojlantirishda muammolar.</p> <p>25. Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish istiqbollari.</p> <p>26. ITTKI ni tashkil etish bosqichlari.</p> <p>27. Texnologiyalar transferi evolyutsiyasi.</p> <p>28. Texnologiyalar transferi modellari va mexanizmlari.</p> <p>29. Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish ahamiyati.</p> <p>30. Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari tasnifi.</p> <p>31. Innovatsion loyihalarni davlat tomonidan moliyalashtirilishi.</p> <p>32. Venchur fondlarini paydo bo'lish va rivojlanish tarixi.</p> <p>33. Innovatsion jarayonlarda ijtimoiy-demografik infratuzilma roli.</p> <p>34. Raqamlashtirish va axborot texnologiyalarining innovatsion jarayonlardagi ahamiyati.</p> <p>35. Innovatsion infratuzilmani shakllantirishda yetakchi innovatsion mamlakatlar tajribasi.</p> <p>36. O'zbekiston Respublikasida innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solinishi.</p> <p>37. Ta'limni innovatsion rivojlantirish tizimi.</p> <p>38. Global innovatsion indeks reytingi.</p> <p>39. Innovatsion hududlar.</p> <p>40. Innovatsion faoliyatning amalga oshmaslik xavflari.</p>
4	<p><b>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</b></p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- innovatsiya tushunchasi va uning tavsifi, innovatsiyalarning turlari, ilmiy-texnik taraqqiyot va uning rivojlanish bosqichlari, innovatsion faoliyatning iqtisodiyot uchun ahamiyati va zarurati, innovatsion infratuzilma hamda uning elementlari, ITTKI tushunchasi haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> kerak;</li> <li>- innovatsion faoliyatni amalga oshirish, patent olish jarayoni, ITTKI ni tashkil etish, innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari, venchur kapitali, innovatsion infratuzilmani shakllantirishning yetakchi davlatlar tajribasi, innovatsion jarayon, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solinishi, innovatsion ekotizim, O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi, innovatsion faoliyatni amalga oshirish modellari haqida <i>bilishlari va ulardan foydalana olishi</i> kerak;</li> <li>- innovatsion jarayonni tashkil etish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish, innovatsion faoliyat bilan bog'liq risklarni baholash va ularni boshqarish bo'yicha <i>malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi</i> kerak.</li> </ul>
5	<p><b>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</b></p>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ma’ruzalar;</li> <li>• amaliy ishlarni bajarish va xulosalash;</li> <li>• interfaol keys-stadilar;</li> <li>• blits-so’rov;</li> <li>• guruhlarda ishlash;</li> <li>• taqdimotlar namoyishi;</li> <li>• jamoa bo’lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.</li> </ul>
6	<p><b>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</b></p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to’la o’zlashtirish, tahlil natijalarini to’g’ri aks ettira olish, o’rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo’yicha yozma ish yoki testni topshirish.</p>
7	<p><b>Asosiy adabiyotlar:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Borut Likar, co-editors Peter Fatur, Urshka Mrgole; translation Arslingue K.Jontar, TEFL, TBE. — 1st. ed. — El. knjiga. — Ljubljana INNOVATION management [Elektronski vir] Korona plus — Institute for Innovation and Technology, 2013p.</li> <li>2. Yo’ldoshev N.Q., Akbarxodjaeva Z.Z. Innovatsion menejment. — T.: «IQTISODIYOT», 2019. — 321 bet.</li> <li>3. Ishmuxammedov A.E. Innovatsion strategiya. O’quv qo’llanma. T.-TDIU, 2017.</li> <li>4. Кураков Л.П., Краснов А.Г., Назаров А.В. Экономика: инновационные подходы. Учебное пособие.-М.: Гелиос, 2018.</li> </ol> <p><b>Qo’shimcha adabiyotlar:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>5. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026 yillarga mo’ljallangan Yangi O’zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to’g’risida” gi PF-60-sonli Farmoni.</li> <li>6. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 6 iyuldagi “2022-2026 yillarda O’zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to’g’risida” gi PF-165-son Farmoni.</li> <li>7. O’zbekiston Respublikasining “Innovatsion faoliyat to’g’risida” gi Qonuni, 2020 yil 24 iyul, O’RQ-630-son.</li> <li>8. A.A. Mamatov, T.T. Jo’rayev, Erkayev A.N. Innovation iqtisodiyot. —T.: 2019, 456 bet.</li> </ol> <p><b>Axborot manbaalari:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>9. www.gov.uz – O’zbekiston Respublikasining hukumat portali.</li> <li>10. www.lex.uz – O’zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.</li> <li>11. www.norma.uz – Axborot – huquqiy portal</li> <li>12. www.elsevier.com – Ommabop ilmiy jurnallar sayti</li> <li>13. www.scopus.com – Xalqaro maqola va anjumanlar sayti</li> </ol>

8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ <u>FD-19-01</u> )
9	<b>Fan/modul uchun ma'sul:</b> N.X.Ruzibayeva – SamISI “Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrası dots. D.M.Malikova – SamISI “Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrası dots.v.b., i.f.f.d. (PhD)
10	<b>Taqrizchilar:</b> <b>Z.Sh.Haydarov</b> – “Ipak Yo'li” AITB Umar mintaqaviy filiali boshqaruvchi maslahatchisi; <b>S.S. Aliyeva</b> – SamISI “Moliya” kafedrası dotsenti, i.f.n.